

VELKOMMEN TIL – SPORENE I LYNGBYGAARD ÅDAL

Sporene i Lyngbygaard Ådal ligger mellem Herskind og Sjelle mod nord og Galten-Skovby mod syd ca. 17 km vest for Århus. Der er tale om to afmærkede ruter. Ruten syd for Herskind er ca. 3,2 km lang med mulighed for en ekstra afstikker til Lyngbygaard Å, mens ruten nord for Galten Skovby i sin længste udstrækning er 10,1 km, men kan opdeles i to rundture – en bynær tur på 5,4 km eller en mere landlig tur nær åen på 4,7 km. God tur!

1. HERTHA LEVEFÆLLESSKAB

Hertha er et levested, hvor almindelige mennesker og udviklingshæmmede bor sammen. Alle husene er så vidt muligt bygget af økologiske materialer. Til Hertha hører et biodynamisk landbrug/gartneri på 38 tdr. land, vævestue og bageri. Du kan finde en folder om Hertha, der hvor sporet begynder ved Herthas P-plads. Du kan også overnatte i Herthas shelter, hvis du kontakter Hertha.

2. MERGELGRAV

Gå et par skridt ned og nyd udsigten over søen, der nu fylder den gamle mergelgrav og danner en oase for fuglene. I 1930'erne blev her udvundet mergel til hele området vest for Herskind. Mergel er et meget kalkholdigt lermateriale, som blev brugt til at forbedre jordbunden på markerne. Gå ikke ned ad skrænterne. De kan være glatte, og søen er dyb!

3. FUGLETÅRN, NY SØ OG TRÆSTI TIL LYNGBYGAARD Å

Fra fugletårnet kan du se ud over en nygravet sø, der tiltrækker fuglelivet. De mest almindelige fugle er afbildet i tårnet. Hvis du følger sporet på indersiden af læhegnet, kan du krydse Engvej og lave en afstikker ned til Lyngbygaard Å via den nye træbro, der fører dig tørskoet ned til å-brinken. Lyngbygaard Å fik sit gamle slyngede forløb tilbage i 2008, da der blev gennemført et storstilet naturgenopretningsprojekt.

4. LYNGBYGAARD Å

Initiativet til naturgenopretningsprojektet blev taget af Århus Amt, og Naturstyrelsen gjorde projektet færdigt. Formålet er at holde næringsstoffer tilbage og skabe et

Christinedahl af Jørgen Bastrup Nielsen og drives som et moderne landbrug.

13. HAMMELBANEN

I perioden 1902-1956 havde Skovby egen station ved privatbanen Aarhus-Hammel-Thorsø Jernbane. Strækningen Hammel-Thorsø blev dog først etableret i 1914. Sporene i Lyngbygaard Ådal følger på stykket syd for Christinedahl det gamle sporforløb fra banens tid.

14. DEN NYE STIBRO OVER LYNGBYGAARD Å

Da partnerskabet bag Sporene i Lyngbygaard Ådal tog form, var en af grundidéerne at skabe mulighed for at komme tæt på Lyngbygaard Å efter gennemførelsen af det store naturgenopretningsprojekt. Efter aftale med de private lodsejere blev der i 2013 opført en ny stibro i træ, og på hver side af åen fører hævede træstier nu frem til broen, så det vil være muligt at krydse åen og nyde landskabet størstedelen af året.

15. SJELLE STANGBRO OG PRÆSTBRO

De oprindelige krydsningsmuligheder over Lyngbygaard Å for borgerne i Sjelle, Herskind og Skovby var enten Sjelle Stangbro mod vest eller Præstbro mod øst. I forbindelse med naturgenopretningsprojektets gennemførelse støttede entreprenørmaskinerne på et område med stenlægninger og stolper vest for Sjelle Stangbro. Arkæologer fra Skanderborg Museum konstaterede, at der muligvis var tale om et ældre overgangssted fra vikingetid/middelalder.

16. LANDSBYEN SKOVBY MED SKOVBY KIRKE

Landsbyen Skovby er opstået i en rydning i et skovrigt område – måske tilbage i vikingetiden. Her lå gårde og huse tæt samlede, og bønderne dyrkede arealerne omkring landsbyen i fællesskab. I 1264 fik Øm Kloster ejendomsret til dele af landsbyen. I 1781 ophørte den fælles drift, og jorden blev udskiftet, så hver bonde fremover dyrkede sin egen jord. Skovby Kirke er en gammel landsbykirke, hvor de ældste dele i romansk byggestil måske er helt tilbage fra 1200-tallet. Tårnet er opført i senmiddelalderen, våbenhuset er fra 1887, da kirken fik en større renovering.

bedre vandmiljø. Nord for Galten-Skovby var åen rettet ud som en lige kanal, men projektet har ført åen tilbage til et mere naturligt forløb med slyngninger og hyppige oversvømmelser på de å-nære arealer:

- Der er gravet 20 nye slyngninger på åen, som derved blev forlænget med 1,5 km.
- Bunden i åen er hævet på en strækning på ca. 1 km
- Der er nedlagt 3 pumpestationer
- Alle drænsystemer inden for projektområdet er nedlagt
- 1,8 km gamle grøfter i projektområdet er fyldt op med jord og sløjfet
- Den nederste del af Herskind Bæk og Skørring Bæk er lagt om og har fået en masse nye slyngninger
- Der er udlagt mange tons sten og grusmateriale i åen for at forbedre den fysiske kvalitet af vandløbet
- Vedligeholdelse af vandløbet med grødeskæring er ophørt

5. TRADITIONELT LANDBRUG

Følg sporet i skellet mellem engen og markerne nord for, der dyrkes traditionelt. Midtvejs mellem Engvej og Præstbrovej har lodsejeren Kristian etableret en lille sø, "Kristians Sø". Her er der ofte et rigt fugleliv. Ejeren har desuden foretaget beplantninger m.m. af hensyn til vildtet.

6. HERSKIND BÆK

Denne var før 2004 rørlagt flere steder, men blev i efteråret 2004 fritlagt påny, og de eksisterende spærringer blev fjernet. Der blev lavet et nyt forløb med slyngninger og flere steder ydegrus og sten. Fra sporet løber vandet videre mod syd til Lyngbygaard Å.

7. SLUGTEN

Et typisk græsningsoverdrev, hvor jorden terrænæssigt er for besværlig at dyrke. Ovenfor slugten lå tidligere en gård ved navn Åbenrå, hvilket betyder »åben slugt«.

8. HERSKIND BY

Sporets sidste del går gennem de nye villakvarterer i den sydlige del af Herskind by. Herskind er en gammel by fra før år 1500. Flere af de gamle gårde i Herskind ligger stadig samlet, som de gjorde før udskiftningen i slutningen af 1700-tallet.

Hare

Den grønne firkant viser udsnit svarende til rutekortet i denne folder. Sporene starter og slutter ved Skovbyskolen (56.155458,9.943376) og ved Levested Hertha (56.182015,9.971947). Bl.a. her kan du finde folderen i den gule folderkasse.

PRAKTISKE OPLYSNINGER

Langs sporet er der opsat piktogrammer, der vejleder gæsterne på sporet. Bemærk, at enkelte steder må hunde ikke medtages.

KONTAKT:

Lodsejerrepr. Jørgen Bastrup Nielsen: 40 45 32 19

Landsbyrådet Herskind/Skivholme: Hans Gravsholt:

86 95 41 55

Hertha Levested: Per Clauson-Kaas, 86 51 14 00

Projekt „Spor i Landskabet“ åbner markerede spor i hele landet.

Projektet har følgende samarbejdspartnere:
Danmarks Naturfredningsforening · Dansk Skovforening
Fritidsrådet · Kommunernes Landsfor. · Landbrug & Fødevarer
Landdistrikternes Fællesråd · Naturstyrelsen
Støttet af Nordea-fonden og Miljøministeriet.

Illustrationer: Michael Pedersen.
Forsidetegning: Signe Nielsen. Tekst og kort: Bendt Nielsen.

Yderligere oplysninger om „Spor i Landskabet“ fås hos:
Landbrug og Fødevarer, Axeltorv 3, 1609 København V
Telefon 33 39 40 00 · spor@lf.dk

WWW.SPOR.DK

9. SKOVBYSKOLEN

Tidligt i 1720'erne blev der oprettet skoler i Det Skanderborgske Rytterdistrikt – de såkaldte rytterskoler, som var for almuens børn. Tæt på Skovby var der bl.a. rytterskoler i Hørslevbol og Sjelle. Skovby fik sin egen skole i 1826. Fra første halvdel af 1960'erne begyndte en stærk udbygning af parcelhuskvarterer i Skovby, og i 1974 blev Skovbyskolen bygget. Skovby voksede i perioden siden 1970 fra 550 indbyggere til nu lidt under 3.000 indbyggere.

10. HUNDESKOVEN

Hundeskoven mellem Galten og Skovby blev indviet i 2012. I Hundeskoven har hundejere mulighed for at lade hunden løbe frit, hvis den er under kontrol. Uden for Hundeskoven skal hunde altid føres i snor. Enkelte steder på sporene i Lyngbygaard Ådal må hunde ikke medtages af hensyn til husdyr og vildt. Hvor hunde ikke må medtages er der opsat særlige piktogramskilte på sporenes afmærkningspæle.

11. SKOVBY NYGAARD

Nygaard vest for den gamle landsby Skovby var en udflyttergård – sandsynligvis fra sidste halvdel af 1800-tallet. På dette tidspunkt flyttede mange gårde ud fra landsbyerne til en bedre beliggenhed midt på de tilhørende arealer. Skovby Nygaard er for tiden under udstykning, og her vil opstå en ny bydel mellem Galten og Skovby med op til 500 nye boliger med grønne arealer og et nyt stisystem. Sporene i Lyngbygaard Ådal indgår i dette stisystem. Skovby Nygaards eksisterende bygninger vil forsvinde over tid.

12. CHRISTINEDAHL

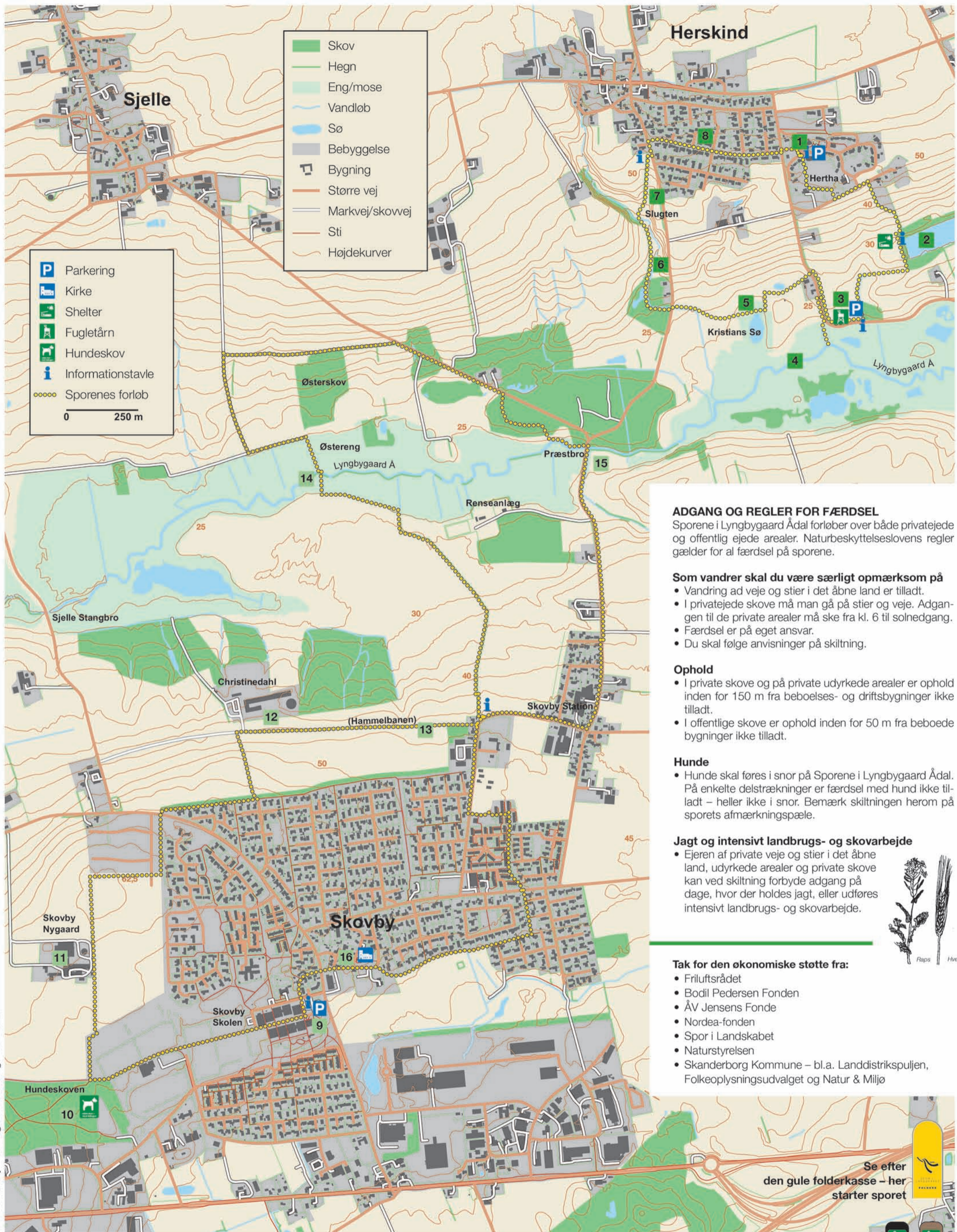
Christinedahl hed oprindeligt Lundgaard, og dens historie var tidligere nært knyttet til den større ejendom Sjelleskovgaard, der lå nordvest for Christinedahl. Begge gårde indgik i det Skanderborgske Rytterdistrikt fra ca. 1720, hvor der under Skanderborg Slot blev administreret 5.600 tdr. hartkorn landbrugsjord. Overskuddet herfra gik bl.a. til at give kost og logi for 700 ryttersoldater og deres heste. I 1767 blev der afholdt auktion over Rytterdistriktet, og Sjelleskovgaard og Lundgaard blev købt af grev Erhard Wedel-Frijs til Frisenborg. Han omdøbte gårdene til Wedelslund og Christinedahl (efter hustruen Christine Sophie Frijs). Idag ejes

Musvåge

Sporene i Lyngbygaard Ådal

ADGANG OG REGLER FOR FÆRDELSEL

Sporene i Lyngbygaard Ådal forløber over både privatejede og offentlig egede arealer. Naturbeskyttelseslovens regler gælder for al færdsel på sporene.

Som vandrer skal du være særligt opmærksom på

- Vandring ad veje og stier i det åbne land er tilladt.
- I privatejede skove må man gå på stier og veje. Adgangen til de private arealer må ske fra kl. 6 til solnedgang.
- Færdsel er på eget ansvar.
- Du skal følge anvisninger på skiltning.

Ophold

- I private skove og på private udyrkede arealer er ophold inden for 150 m fra beboelses- og driftsbygninger ikke tilladt.
- I offentlige skove er ophold inden for 50 m fra beboede bygninger ikke tilladt.

Hunde

- Hunde skal føres i snor på Sporene i Lyngbygaard Ådal. På enkelte delstrækninger er færdsel med hund ikke tilladt – heller ikke i snor. Bemærk skiltningen herom på sporets afmærkningspæle.

Jagt og intensivt landbrugs- og skovarbejde

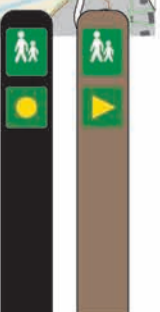
- Ejeren af private veje og stier i det åbne land, udyrkede arealer og private skove kan ved skiltning forbyde adgang på dage, hvor der holdes jagt, eller udføres intensivt landbrugs- og skovarbejde.

Tak for den økonomiske støtte fra:

- Friluftsrådet
- Bodil Pedersen Fonden
- ÅV Jensens Fonde
- Nordea-fonden
- Spor i Landskabet
- Naturstyrelsen
- Skanderborg Kommune – bl.a. Landdistrikspuljen, Folkeoplysningsudvalget og Natur & Miljø

Se efter den gule folderkasse – her starter sporet

Sporene i Lyngbygaard Ådal

Sporene i Lyngbygaard Ådal er blevet til gennem et grønt partnerskab, som omfatter:

- KFUM-spejderne i Herthind
- Sjelle Bylaug
- Hertha Levefællesskab
- Landsbyrådet Herthind-Skivholme
- Danmarks Naturfredningsforening

- Dansk Ornitologisk Forening
- Friluftsrådets Søhøjlandskreds
- VisitSkanderborg / Oplev Søhøjlandet
- Skanderborg Kommune, Natur og Miljø
- Naturstyrelsen Søhøjlandet
- Folkeoplysningsudvalget i Skanderborg Kommune
- Projektforum Galten-Skovby

- Hjerteforeningen
- Lodsejerrepræsentanter
- Spor i Landskabet

Sporenes afmærkninger sidder på træpæle. Brune pæle står på private arealer og sorte pæle på offentlige arealer.